BİLİNMEYEN BİR DOĞAL ANIT: KARAHASAN (MALAZGİRT-MUŞ) LAV TÜNELİ VE BUZ MAĞARASI

Kemal Kıranşan[a], M.Taner Şengün[b]

[a]Bingöl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü

[b]Fırat Üniversitesi İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi Coğrafya Bölümü

(kemalkiransan@hotmail.com)

ÖZ

Yerin derinliklerinden çeşitli nedenlerle yeryüzüne çıkmış olan lavların, topoğrafyada akışları sırasında üst kabuk soğuyup sertleşmekte ve daha geç soğuyan iç bölümler ise akışlarına devam etmektedir. Üst kabuğun altında akışlarının sürdüren sıcak lavların geride bıraktığı silindir biçimindeki boşluklara "Lav Tüpü (tüneli)" adı verilir. Lavlardan çıkan gazların basıncı bu boşlukların tavanlarının çökmesini engeller. Lav tüpleri, akışkanlığa ve eğime bağlı olarak birçok kola ayrılabilir. Buz (Buzluk) mağaraları, kış mevsiminin soğuk geçtiği sahalarda baca biçimli girişlere sahip mağaraların içinde, iç ve dış ortamdaki sıcaklık farkının oluşturduğu bazı özel şartların sonucu olarak mağara tavanları ve duvarlarında sızan suların donmasıyla oluşan mağaralardır. Buz (Buzluk) mağaraları içerisinde buz oluşumu, özellikle yaz mevsiminde meydana gelir.

Karahasan köyü, Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat-Van Bölümü içinde ve Muş ili Malazgirt ilçesi sınırları içerisinde yer alır. Köy, ilçe merkezine 17 km uzaklıkta olup, ilçe merkezinin güneydoğusunda bulunur. Lav tüneli ve buz (buzluk) mağarası, köyün 3.5 km kadar doğusunda yer alır ve Süphan Dağı'na olan uzaklığı ise 15 km olup dağın kuzeybatısında bulunur. Karahasan lav tüneli ve buz (buzluk) mağarası baca biçimli dar bir girişe sahiptir. Dar olan bu giriş, 50 m kadar devam ettikten sonra tavan yüksekliği 1.5-2 m'ye yükselir. Bu girişten sonra tavan yüksekliği 5-7 m olan bir salona geçilir. Buradan sağa ve sola açılan ve uzunlukları 10-20 m arasında değişen yan kollar bulunur. Bu salondan sonra bir iniş başlar ve 30 m kadar devam ederek bir diğer salona geçer. Bu salonda kalın buz tabakaları, buz dikitleri ve buz sarkıtları görülür. Buradan yaklaşık 100 m kadar tünel devam eder ve o bölgede asıl ve yoğun buz oluşumlarının olduğu köy halkı tarafından söylenir.

Karahasan lav tüneli ve buz (buzluk) mağarası hakkında literatürde yapılmış bir çalışma mevcut değildir. Bu çerçevede, Karahasan lav tüneli ve buz (buzluk) mağarasının doğal çevre koşulları, oluşumu ve genel özelliklerinin ortaya konulması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karahasan, Lav Tüneli, Buz Mağarası, Muş, Malazgirt

UNKNOWN A NATURAL MONUMENT: KARAHASAN (MALAZGİRT-MUŞ) LAVA TUBE AND ICE CAVE

Kemal Kıranşan[a], M. Taner Şengün[b]

[a]University of Bingol Science and Literature Faculty Departmen of Geography

[b]University of Firat Faculty of Humanities and Social Sciences Departmen of Geography

(kemalkiransan@hotmail.com)

ABSTRACT

Upper shell harden by cooling down during flowing in topograph lava that rised on the Earth with various reasons from the depths of the Earth and interior section that cool down later continue its flowing. İt be called "Lava tube (tunnel)" spaces cylindrical that leave behind hot lavas that continue flowing under the upper shell. Gas press that rise lavas block to collapse ceilings of these spaces. Lava tubes can divide to many embranchment depending on fluidity and slope. Ice caves occur in the caves that be chimney-shaped by freezing water that infiltrate on the caves ceiling and walls depending on the temperature difference between indoor and outdoor in the fields that winter is cold. Ice that be in ice caves occur especially in summer.

Karahasan village is situated in Malazgirt (Muş) town, in part of Up Murat-Van of Region of Eastern Anatolia of Turkey. Karahasan village is distance 17 km to Malazgirt town and is situated at southeast of Malazgirt town. Lava tube and ice cave is at east of Karahasan village and distance to village is 3.5 km. Distance to Süphan Mountain is 15 km and is situated at northwest of Süphan Mountain. Karahasan lava tube and ıce cave has a narrow mouth chimney-shaped. This narrow mouth continues 50 m and ceiling height reaches 1.5-2 m. Later it is got in a hall that ceiling height is 5-7 m. Here it have side branches that is opened to right and left that its is 10-20 m. Later descent begins and goes a hall that continue 30 m. Thick ice layers and ice stalactite is saw at this hall. Later tunnel goes on about 100 m and, It is said that it has dense ice formation at that region.

Any work that be made at literature are'nt available regarding Karahasan lava tube and ıce cave. In this frame, this purpose of working are to research natural environmental conditions, formation and general characteristics of the Karahasan lava tunnel and ıce cave.

Keywords: *Karahasan, Lava Tunnel, Ice Cave, Muş, Malazgirt*